

Prof. Dr hab. Adam Pietraszko
Instytut Niskich Temperatur i Badań Strukturalnych
Polskiej Akademii Nauk, Wrocław

Recenzja pracy doktorskiej mgr inż. Marcina Kryńskiego pt.

„Density Functional Theory Studies of Structure and Oxygen Diffusivity in δ – Bi₂O₃ Type Compounds”

**Praca wykonana na Wydziale Fizyki Politechniki Warszawskiej
W 2015 roku**

Ocena ogólna

Przesłana do recenzji praca doktorska, napisana w języku angielskim, zawiera wyniki zastosowania metod *ab initio* do badań dwóch przewodników superjonowych Bi₃YO₆ oraz Bi₃NbO₇. Praca pt. **„Density Functional Theory Studies of Structure and Oxygen Diffusivity in δ – Bi₂O₃ Type Compounds”** wykonana została przez mgr inż. Marcina Kryńskiego w Zakładzie IV Joniki Ciała Stałego Politechniki Warszawskiej pod opieką prof. dr hab. Franciszka Kroka. Tematyka rozprawy doktorskiej leży w podstawowym nurcie badań prowadzonych przez zespół naukowców tego Zakładu nad właściwościami kryształów przewodników jonowych typu δ – Bi₂O₃, w tym dwóch przewodników superjonowych Bi₃YO₆ i Bi₃NbO₇. We wcześniejszych pracach zespołu oznaczone zostały struktury krystaliczne, właściwości elektryczne, parametry migracji jonów jak i inne właściwości fizykochemiczne w szerokim zakresie temperatury: („Correlation of defect structure and ionic conductivity in delta-phase solid solutions in the (Bi₃ Nb O₇) - (Bi₃ Y O₆) system”, (*Solid State Ionics* 2006r 177 1761 1765 Abrahams, I.;Kozanecka-Szmigel, A.;Krok, F.;Wrobel, W.;Chan, S.C.M.;Dygas, J.R.).

W ramach studium doktoranckiego mgr Marcin Kryński brał czynny udział w tych pracach.

Pracę magisterską mgr Marcin Kryński wykonał na Wydziale Fizyki Politechniki Warszawskiej, a od roku 2010 jest doktorantem na tym Wydziale. W tym okresie wyniki swoich badań opublikował w 5 pracach wielo-autorskich w czasopismach o obiegu międzynarodowym:

I.M. Kryński, W.Wrobel, C.E.Mohn, J.R. Dygas, M.Malys, F. Krok, I. Abrahams: *Trapping of oxide ions in δ -Bi₃YO₆*, **Solid State Ionics** **264** (2014) 49-53

2.M. Krynski, W. Wrobel, J.R. Dygas, J. Wrobel, M.Malys, P. Śpiewak, K.J. Kurzydłowski, F. Krok, I. Abrahams: *Ab-initio molecular dynamics simulation of δ -Bi₃YO₆*, **Solid State Ionics**, **245-246** (2013) 43 – 48

3.M.Leszczynska, X. Liu, W. Wrobel, M. Malys, M. Krynski, S.T. Norberg, S. Hull, F. Krok, I. Abrahams: *Thermal Variation of Structure and Electrical Conductivity in $Bi_4YbO_{7.5}$* , **Chem. Mater.** **29** (2013) 326-336

4.M. Struzik, M. Malys, M. Krynski, M. Wojcik, J. Dygas, W. Wrobel, F. Krok, I. Abrahams: *Structural and electrical behavior in $Bi_{14}YO_{22.5}$* , **Journal of Materials Chemistry A**, w druku.

5.M. Krynski, W. Wrobel, J. R. Dygas, M.Malys, F. Krok and I. Abrahams: *An ab initio study of oxide ion dynamics in type-II Bi_3NbO_7* , **Journal of Materials Chemistry A**, w druku.

Publikacje 1, 2 oraz 5 zawierają wyniki badań prezentowanych w rozprawie doktorskiej i w których doktorant jest pierwszym autorem. Wyniki swoich badań doktorant prezentował także na konferencjach krajowych i zagranicznych w formie prezentacji ustnej (5 razy) oraz w formie posterów (3 razy).

Jonowe przewodniki tlenowe budzą szerokie zainteresowanie, jako elektrolity stałe w związku z licznymi zastosowaniami w praktyce zwłaszcza w bateriach paliwowych. Kryształy δ - Bi_2O_3 oraz kryształy $(Bi_2O_3)_{1-x}(Y_2O_3)_x$ i $(Bi_2O_3)_{1-x}(Nb_2O_5)_x$ należą do jonowych przewodników tlenowych o wysokim przewodnictwie np. rzędu 1 S/cm^2 w 800K dla fazy δ - Bi_2O_3 . Domieszkowanie atomami Yt lub Nb związku Bi_2O_3 poszerza zakres istnienia fazy δ - Bi_2O_3 do niższych temperatur. Kryształy o podstawieniu 25% (Bi_3YO_6 i Bi_3NbO_7) zostały wybrane przez autora rozprawy do badań metodami symulacji komputerowej. Badane kryształy Bi_2O_3 w fazie regularnej δ mają strukturę typu fluorytu opisaną grupą przestrzenną Fm-3m. Wysokie przewodnictwo kryształów δ - Bi_2O_3 związane jest prawdopodobnie z wysoką polaryzowalnością kationów Bi jak i z wysoką koncentracją luk tlenowych w strukturze. W zależności od modelu struktury atomy tlenu mogą obsadzać w strukturze krystalicznej pozycje równoznaczne (Wyckoffa) typu 8c, z dwoma lukami lub z wszystkimi pozycjami z obsadzeniem statystycznym (75%), mogą one zajmować także pozycje 32f z obsadzeniem 18.75% oraz pozycje 48i. W ostatnich latach badania *ab initio* kryształów δ - Bi_2O_3 przeprowadziło wiele zespołów badawczych na świecie, między innymi Mohan Chris E W pracach cytowanych poniżej przebadał on strukturalne i dynamiczne właściwości kryształów Bi_2O_3 wykorzystując „Born–Oppenheimer ab initio molecular dynamic”:

1. **Ab initio molecular dynamics simulations of oxide-ion disorder in the δ - Bi_2O_3** , PHYSICAL REVIEW B **80**, 024205 (2009),

2. **Oxide-Ion Disorder Within the High Temperature Phase of Bi_2O_3** , PRL **102**, 155502 (2009) PHYSICAL REVIEW LETTERS.

Ocena rozprawy

Literatura cytowana w rozprawie zawiera 90 pozycji. Rozprawa doktorska o objętości 133 stron podzielona została na 6 rozdziałów. W pierwszej części zawiera ona streszczenie w

języku polskim i angielskim oraz wprowadzenie do badań eksperymentalnych przewodników szybkich jonów i teorii przewodnictwa jonowego. W kolejnym rozdziale omówiono właściwości struktury krystalicznej oraz defektów w wyjściowych kryształach δ – Bi_2O_3 oraz w badanych związkach Bi_3YO_6 i Bi_3NbO_7 . Część trzecia i czwarta zawierają dane dotyczące teorii metod *ab initio* oraz opis metod symulacji komputerowych. Dla pełniejszego zrozumienia obliczeń metodą funkcjonału gęstości elektronowej (DFT) autor krótko prezentuje przybliżenie Borna-Oppenheimera, równania Kohma-Shama, a także metodę pseudo-potencjału. Do symulacji komputerowych autor rozprawy używał pakietu VASP (Vienna Ab initio Simulation Package), a obliczenia w znacznym stopniu zostały wykonane w Interdyscyplinarnym Centrum Obliczeniowym na Uniwersytecie Warszawskim. Do obliczeń metodą symulacji molekularnej dynamiki (MD), jako początkowych parametrów strukturalnych użyto danych eksperymentalnych z pomiarów XRD oraz neutronowych. Obliczenia zostały wykonane dla super komórki $2 \times 2 \times 2$, w przypadku Bi_3YO_6 z 80 atomami i dla Bi_3NbO_7 z 88 atomami, w zakresie od 700°C do 1100°C . W czwartym rozdziale autor opisuje również algorytmy stosowane w analizie danych jak radialne (RDF) i kątowe (ADF) funkcje korelacji par, algorytmy do analizy wysokości barier energetycznych przy migracji jonów tlenu. Autor omawia także algorytm Badera, który wykorzystał do oznaczenia ładunku jonów.

Rozdział V zawiera wyniki obliczeń dotyczących związku Bi_3YO_6 (uzyskanych z obliczeń *ab initio* (DFT, MD)). A rozdział VI został poświęcony kryształom Bi_3NbO_7 .

Struktura krystaliczna Bi_3YO_6 już w temperaturze pokojowej należy do układu regularnego z strukturą typu δ – Bi_2O_3 i jest wysoce zdefektowana. Badania geometrii położenia jonów tlenu dla tego związku pokazały zgodność z modelem Gattwa i Willsa (atomy tlenu rozłożone statystycznie w pozycjach 8c i 32f). Symulacje potwierdziły koordynację tetraedryczną dla jonów tlenu. Wykazały one także, że bariera energetyczna dla przeskoku wzdłuż kierunku $\langle 110 \rangle$ jest wyższa niż dla kierunku $\langle 100 \rangle$. Obliczenia pokazały także, że prawie nie ma wpływu temperatury na energię tych barier (wysokość tych barier wynosi odpowiednio 0.86eV oraz 0.44eV). Trajektorie przeskoku jonów tlenu otrzymane z obliczeń MD odkryły, że 95% przeskoków zachodzi w kierunku krystalograficznym $\langle 100 \rangle$, 5% w kierunku $\langle 110 \rangle$, a 1% w kierunku $\langle 111 \rangle$. I tu nie stwierdzono znacznego wpływu temperatury (obliczenia były prowadzone dla zakresu temperatur od 700°C do 1000°C).

Podobne obliczenia autor wykonał dla związku Bi_3NbO_7 . Obliczenia wykonano dla struktury typu II tego związku, wykazały one dwukrotnie mniejszą koncentrację luk

tlenowych w porównaniu z Bi_3YO_6 . Kryształy Bi_3NbO_7 wykazują wielokrotnie niższe przewodnictwo jonowe w porównaniu z Bi_3YO_6 . W wysokich temperaturach w kryształach Bi_3NbO_7 pojawia się wysokie nieuporządkowanie w podsieci tlenowej i w fazie regularnej typu δ jony tlenu obsadzają nie tylko pozycje równoznaczne 8c i 32f, ale także pozycje 48i. Niestety to wysokie nieuporządkowanie nie przekłada się na wzrost przewodnictwa jonowego. Symulacje komputerowe wykazały, że podobnie jak w kryształach z itrem przy przeskokach jonów tlenu bardziej preferowany jest kierunek $\langle 100 \rangle$ niż $\langle 110 \rangle$, a energia barier wynosi odpowiednio 0.38eV i 0.59eV. Wykorzystując w metodzie DFT możliwość obliczeń gęstości elektronowej autor przeprowadził badania struktury elektronowej obu związków i wykazał istnienie charakterystycznego orbitalu dla kationu bizmutowego związanego z wolną parą elektronową $6s^2$ ulokowanej w kierunku luki tlenowej. Analiza gęstości elektronowej potwierdziła istnienie wiązań kowalencyjnych pomiędzy atomami tlenu i bizmutu oraz wiązań jonowych pomiędzy atomami itru z tlenem jak i niobu z tlenem.

Symulacje trajektorii migracji jonów tlenu pokazały preferowany kierunek $\langle 100 \rangle$ dla obu związków oraz kierunek uporządkowania luk tlenowych w kierunku $\langle 110 \rangle$ dla kryształu z Y oraz kierunek $\langle 111 \rangle$ dla związków domieszkowanych Nb. Autor pokazał również, że stopień obsadzenia oraz czas przebywania jonów tlenu rośnie, jeżeli rośnie liczba jonów domieszki w otoczeniu tlenu. Autor stwierdził, że w obu związkach występują różne mechanizmy pułapkowania jonów tlenu. W Bi_3NbO_7 proces pułapkowania jonów tlenu zachodzący w otoczeniu jonów Nb powoduje tylko lokalne przeskoki jonów tlenu wokół jonów Nb, co zmniejsza daleko zasięgową dyfuzję jonów tlenu.

Ostatnia część rozprawy zawiera zwięzłe konkluzje wynikające z przeprowadzonych badań metodami *ab initio*.

Podsumowanie.

Autor w rozprawie oszczędnie dokonuje porównań wartości parametrów charakteryzujących właściwości otrzymanych z symulacji komputerowych z wielkościami tych parametrów zmierzonych eksperymentalnie.

Oba związki pokazują Arrheniusowski typ zależności temperaturowej współczynnika dyfuzji z energiami aktywacji 0.48eV dla Bi_3YO_6 i 1.6eV dla Bi_3NbO_7 . Interesującym faktem jest, że wyliczona energia aktywacji dla związku Bi_3YO_6 jest niższa od wyznaczonej eksperymentalnie (0.61eV). W przypadku Bi_3NbO_7 jest odwrotnie (exp. 0.86eV).

Rozprawa napisana jest przejrzyście i starannie, choć autor nie unikną drobnych błędów językowych i pomyłek w tekście polskim i angielskim. Błędy te nie wpływają na wysoką ocenę rozprawy.

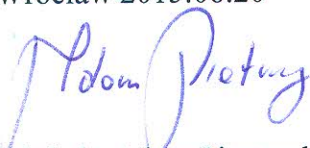
W podsumowaniu chciałbym zauważyć, że praca doktorska mgr Marcina Kryńskiego dotycząca niezwykle interesujących kryształów, jakimi są superjonowe przewodniki typu Bi_3YO_6 i Bi_3NbO_7 , wnosi wiele nowych informacji dotyczących mechanizmu migracji jonów tlenu i struktury rozkładu defektów uzyskanych przy zastosowaniu metodą *ab initio*. Autor wykazał się dobrym opanowaniem metod symulacji komputerowych *ab initio* (metod funkcjonału gęstości elektronowej (DFT), molekularnej dynamiki (MD) i innych metod obliczeniowych), a także sporą wiedzą dotyczącą fizyki przewodnictwa jonowego.

Uzyskane przez autora wyniki w znaczącym stopniu uzupełniają wiedzę pozyskaną z danych eksperymentalnych i wyjaśniają po części wysokie przewodnictwo jonowe w badanych związkach.

W związku z powyższym stawiam wniosek o dopuszczenie mgr inż. Marcina Kryńskiego do kolejnych etapów procedury nadania stopnia doktora z zakresu fizyki.

W związku z wysokim poziomem ocenianej rozprawy stawiam wniosek o wyróżnienie pracy doktorskiej mgr inż. Marcina Kryńskiego pt. **„Density Functional Theory Studies of Structure and Oxygen Diffusivity in δ – Bi_2O_3 Type Compounds”**. Praca spełnia wymogi ustalone przez Radę Wydziału Fizyki dla wyróżnień prac doktorskich. Doktorant jest współautorem 5 publikacji, występował z licznymi prezentacjami na międzynarodowych konferencjach, jest on także aktywnym uczestnikiem badań naukowych prowadzonych przez zespół Zakładu Joniki Ciała Stałego.

Wrocław 2015.08.20

Prof. dr hab. Adam Pietraszko